

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д. е. н., професор Козак Ю. Г.

“ ___ ” _____ 2019 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка

за темою:

«Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібної торгівлі (на прикладі ТОВ «Ергономіка України»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Бережна Анастасія Важаївна

Науковий керівник: д.е.н, професор кафедри МЕВ
Козак Юрій Георгійович

ОДЕСА – 2019 рік

АНОТАЦІЯ

Бережна Анастасія Важаївна, «Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібно торгівлі (на прикладі ТОВ «Ергономіка України»)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна» та підвищення рівня її ефективності.

У роботі розкриваються теоретичні аспекти таких економічних категорій як «торгівельна діяльність», «оптова та «роздрібна торгівля», «економічна ефективність» та «ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства». Досліджено та систематизовано економічні фактори впливу на здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством, наведено показники оцінювання рівня її ефективності.

За допомогою SWOT-аналізу виявлено вплив економічних факторів на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна», проведено аналіз експортної та імпоротної діяльності підприємства, проаналізовано показники ефективності зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна».

Запропоновано основні напрями удосконалення експортної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна» за рахунок удосконалення організаційної структури підприємства та використання інструментів міжнародного маркетингу.

Ключові слова: ефективність, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, експорт, імпорт, оптова торгівля, роздрібна торгівлі, зовнішня торгівля, ергономічна продукція.

ANNOTATION

Berezhnaya Anastasia Vazhaevna, "Efficiency of foreign trade activity of wholesale and retail trade enterprises (for example, LLC "Ergonomics of Ukraine")" on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy" the Odessa national economic university Odessa, 2019.

Thesis consists of three chapters. The object of the research is the processes of realization of foreign economic activity of the enterprise of LLC "Ergonomics of Ukraine" and increase of its efficiency.

The theoretical aspects of such economic categories as "trade activity", "wholesale and "retail trade", "economic efficiency" and "efficiency of foreign economic activity of the enterprise" are revealed in the paper. The economic factors influencing the implementation of foreign economic activity by the enterprise are investigated and systematized, indicators of evaluation of its level of efficiency are given.

Using SWOT-analysis, the influence of economic factors on the efficiency of foreign economic activity of LLC "Ergonomics of Ukraine" was revealed, the analysis of export and import activity of the enterprise was carried out, the indicators of the efficiency of foreign economic activity of LLC "Ergonomics of Ukraine" were analyzed.

The main directions of improvement of export activity of LLC "Ergonomics of Ukraine" are offered with the help of improvement of organizational structure of the enterprise and use of instruments of international marketing.

Key words: efficiency, foreign trade activity of the enterprise, export, import, wholesale trade, retail trade, foreign trade, ergonomic products.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	7
1.1. Сутність та особливості ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібно торгівлі.....	7
1.2. Специфічні риси виходу підприємств оптової та роздрібно торгівлі на зовнішні ринки.....	16
1.3. Методи аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібно торгівлі.....	21
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕРГОНОМІКА УКРАЇНА»	29
2.1. Загальна характеристика зовнішньої торгівлі підприємства ТОВ «Ергономіка Україна».....	29
2.2. Аналіз впливу економічних факторів на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна».....	40
2.3. Аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна».....	45
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕРГОНОМІКА УКРАЇНА»	50
3.1. Організаційні заходи щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна».....	50
3.2. Удосконалення напрямків міжнародного маркетингу ТОВ «Ергономіка Україна».....	59
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки українські підприємства є частиною інтеграційних процесів, що обумовлює їх розвиток у системі світогосподарських зв'язків шляхом формування стійких торговельних відносин. Наразі економічна система, яка фундаментується в Україні, важливим образом включає зовнішньоекономічну діяльність підприємств. При цьому міжнародні економічні зв'язки забезпечують зростання масштабів обміну у товарно-грошовій формі, підтримуючи необхідні темпи і пропорції як відтворювального процесу, так і сукупного попиту і пропозиції та міжгалузевого обміну.

Україна, обравши шлях ідейного напрямку розвитку торговельних відносин в аспектах лібералізму та здійснивши повноцінний вихід на світові торговельні ринки за рахунок рівноправного партнерства у СОТ, актуальної уваги потребує формуванню, розвитку та активізації міжнародної торгівлі. Враховуючи вищенаведене, слід доповнити, що операції зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств потребують щорічної позитивної тенденції до зростання, тобто підвищення їх ефективності.

Над проблемою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств активно займалися наступні вчені-економісти: О. М. Вакульчук, Н. О. Власова, Д. П. Дубицький, С. С. Гринкевич, П. В. Круш, Ю. Г. Козак, І. П. Міщук, О. В. Мороз, О. М. Мезенцева, А. А. Паронян, С. С. Сало, Т. Ю. Хоменко тощо.

Не зважаючи на ґрунтовні дослідження як класичних підходів, так і сучасних науковців залишаються відкритими питання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі.

Метою роботи є дослідження теоретико-методичних основ ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства оптової та роздрібною торгівлі та удосконалення напрямків підвищення їх рівня на прикладі підприємства ТОВ «Ергономіка Україна».

Відповідно до поставленої мети розроблено наступні **завдання**:

- вивчити економічний зміст терміну «ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства»;
- розкрити та систематизувати специфічні риси виходу підприємств оптової та роздрібною торгівлі на зовнішні ринки;
- визначити методичний інструментарій щодо оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- здійснити аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна»;
- розкрити вплив позитивних та негативних чинників на здійснення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна», надати SWOT-аналіз підприємства;
- проаналізувати рівень ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна»;
- удосконалити організаційне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства ТОВ «Ергономіка Україна»;
- надати інструменти міжнародного маркетингу з метою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна»

Об'єктом дослідження є процеси здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Ергономіка Україна» та підвищення рівня її ефективності.

Предметом дослідження виступають теоретичні засади та практичні рішення щодо підвищення рівня ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі.

Вихідними даними для дослідження і розробки поставлених задач стали наукові статті науковців та практиків, монографії, періодичні видання, статистична звітність підприємства, внутрішня документація та регламенти підприємства, що відповідно були оброблені й узагальнені для одержання необхідних висновків і рекомендацій.

У роботі при теоретико-методологічному аналізі ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі застосовані наступні загальнонаукові методи: аналіз та синтез, індукція та дедукція, метод класифікації. Із спеціальних методів набули практичного використання: економічний аналіз (динаміка зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна»), графічний (для наочного схематичного зображення результатів дослідження) та табличний методи (систематизація та групування аналітичних результатів зовнішньої торгівлі ТОВ «Ергономіка Україна»).

Практичне значення результатів полягає в наданні рекомендацій підприємству ТОВ «Ергономіка Україна» щодо підвищення рівня ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

За результатами виконання випускної роботи бакалавра **опубліковано** одну наукову статтю:

Бережна А. В., Козак Ю. Г. Економічна сутність ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі / А. В. Бережна, Ю. Г. Козак // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 240-245.

Наукові результати дипломної роботи бакалавра апробовано на міжнародній конференції:

Бережна А. В., Козак Ю. Г. Основні напрямки розвитку зовнішньоекономічної діяльності торгово-виробничого підприємства / А. В. Бережна, Ю. Г. Козак // Матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (в онлайн форматі), 11 квітня 2019 року. – Житомир : ЖДТУ, 2019 (Електронне видання, у друці).

Обсяг та структура роботи: дипломна робота містить 72 сторінки, складається з вступу, трьох розділів, висновку та списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено дослідження підходів наукових шкіл щодо визначення економічного змісту категорії «ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства», проведено економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства та динаміку її ефективності на прикладі підприємства ТОВ «Ергономіка Україна» й запропоновані напрямки щодо підвищення рівня даних показників.

За результатами аналізу, проведеного у даній роботі, можна систематизувати наступні висновки:

1) Розглянувши теоретичний зміст економічних категорій тематики дослідження визначено, що ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства може бути представлена як зіставлення досягнутого економічного результату з витратами, яких зазнало підприємство для одержання такого результату. Додатково на стадії планування виходу на зовнішні ринки визначення рівня ефективності зумовлює ступінь зацікавленості виходу підприємства на конкретні ринки щодо закупівлі або продажу певних товарів (послуг). При цьому до критеріїв ефективності доцільно відносити, окрім прибутку ще обсяг виробництва та обсяги експорту й імпорту.

2) Систематизовано основні методи виходу підприємства на зовнішні ринки: експорт, спільна підприємницька діяльність та пряме інвестування.

3) Розглянуто методологічні підходи, включаючи методи математико-статистичного аналізу, для оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі.

4) Проаналізовано, що ТОВ «Ергономіка Україна» – це один із прикладів українських підприємств, що активно підтримує вектор розвитку зовнішньоекономічної діяльності та, окрім здійснення виробничих функцій, є також представником науково-дослідних розробок, організації власної системи збуту продукції – оптової та роздрібною торгівлі. Встановлено, що

станом на 2018 рік ТОВ «Ергономіка Україна» характеризується вартістю чистої виручки у розмірі 70 470,40 млн. грн., із якої за рахунок експорту сформовано у розмірі 28223,40 млн. грн. Величина імпортних операцій за даний період склала 31383,69 млн. грн.

5) За допомогою SWOT-аналізу виявлено вплив економічних факторів на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ергономіка Україна». Загальне значення «сильних сторін» та «можливостей» склало: $26,25+26,6=53,1$; а «слабких сторін» та «загроз»: $25,9+27,1=53$.

6) Проаналізовано та зроблено висновки, що на підприємстві «Ергономіка Україна» спостерігається зниження показників «ефективності» як виробництва, так і зовнішньоекономічної діяльності, що вимагає подальших розробок стратегій ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

7) Запропоновано, що на підприємстві «Ергономіка Україна» слід сформувати відділ зовнішньоекономічної діяльності, який підпорядковуватись директору із зовнішньоекономічної діяльності та включатиме наступні відділи: відділ планування зовнішньоекономічної діяльності (менеджер з експортних продажів оптової торгівлі, менеджер з експортних продажів роздрібною торгівлі, менеджер з імпорту), сектор зовнішньоекономічних угод.

8) Рекомендовано підприємству ТОВ «Ергономіка Україна» надати на аутсорсинг таких функцій як дослідження ринку ергономічних крісел країн Європейського союзу; використання мережевої версія програми «МініСофт Комерція» для автоматизації оперативного фінансового обліку і керування закладами роздрібною торгівлі; активізація участі в міжнародних ІТ-конференціях; SEO-оптимізація сайту; модифікація системи лояльності роздрібною мережі ТОВ «Ергономіка Україна», використання системи знижок для оптових посередників; впровадження pull-стратегії при співпраці із роздрібною мережею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабій І. В. Вплив факторів на забезпечення зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств // Економіка і суспільство: електронне наукове фахове видання. – 2016. – Вип. 3. – С. 114-118.
2. Балджи М. Д. Економіка та організація торгівлі : навчальний посібник / М. Д. Балджи, І. А. Допіра, В. О. Однолько, Київ : Кондор-видавництво, 2017. – 368 с.
3. Батракова Т. І. Сутність поняття «економічна ефективність» діяльності підприємства в ринкових умовах / Т. І. Батракова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 1(1). – С. 172-178.
4. Бойко О. О. Розробка вітчизняними підприємствами стратегії виходу на нові зарубіжні ринки / О. О. Бойко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 7. – С. 31-40.
5. Бурак І. О. Концептуальні підходи до визначення сутності та видів торговельної діяльності / І. О. Бурак // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 26-30.
6. Буряк І. О. Методичні підходи оцінки ефективності збутової діяльності переробних підприємств / І. О. Бурак // Агросвіт. – 2014. – № 4. – С. 25-28.
7. Васюк Т. В. Методи дослідження та визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання / Т. В. Васюк // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 131-136.
8. Власова Н. О. Теорія роздрібно́ї торгівлі : монографія / Н. О. Власова. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2012. – 197 с.
9. Глущевський В. В. Роль і місце організаційних структур у системі управління підприємством / В. В. Глущевський, В. В. Смородін // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 6. – С. 80-90.

10. Дашутіна Л. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств регіонів України в умовах посилення зовнішньої та внутрішньої нестабільності / Л. О. Дашутіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2014. – Вип. 5. – С. 72-90.
11. Дунська А. Р. Торгові посередники в зовнішньоекономічній діяльності: проблеми визначення та класифікації / А. Р. Дунська // Економічний вісник: зб. наук. праць Нац. техн. ун-т України «КПІ». – 2012. – Вип. 9. – С. 89-95.
12. Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О. А. Єрмакова, Ю. Г. Козак. – Одеса: Фенікс, 2013. – 332 с.
13. Зборовська О. М. Аналіз розвитку роздрібної торгівлі продовольчими товарами / О. М. Зборовська, Б. М. Марков // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – Вип. 2(1). – С. 112-119.
14. Ильминская С. А. Эффективность экономики: критерии и показатели / С. А. Ильминская // Вестник ОрелГИЭТ. – 2010. – № 4 (14). – С. 103-107.
15. Какмінка А. І. Логістичне забезпечення організації збутової діяльності / А. І. Камінка // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. пр. – Херсон: Херсонський державний аграрний університет. – 2016. – Вип. 72. – С. 230-236.
16. Ковтонюк О. В. Особливості міжнародної торгівлі на сучасному етапі та рівень інтеграції України у світовий економічний простір / О. В. Ковтонюк // Наукові праці НДФІ. – 2008. – Вип. 4. – С. 92-101.
17. Козак Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник / Ю. Г. Козак, Є. В. Савельєв та ін. – 6-е вид., перероб. та доп. / ред. Ю. Г. Козак – Київ: ЦУЛ, 2019. – 292 с.
18. Козак Ю. Г. Математичні методи та моделі для магістрів з економіки. Практичні застосування: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, В. М. Мацкул. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 254 с.
19. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Н. В. Притула та інші. – 5-те вид., перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.

20. Козак Ю. Г. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / Ю. Г. Козак, О. В. Воронова, І. О. Уханова та інші / за ред. Ю. Г. Козака, С. Смичка, І. Л. Литовченко. – Київ-Катовіце : Центр учбової літератури, 2014. – 300 с.
21. Козак Ю. Г. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, О. А. Єрмакова, Т. Спорек та інші. – видання 5-те, перероб. та доп. – Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. – 325 с.
22. Конєв С. Критерії та основні способи виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок за сучасних умов функціонування / С. Конєв // Економічний аналіз. – 2012. – Т. 10(3). – С. 297-300.
23. Кохан В. П. Аутсорсинг і договори, що його опосередковують / В. П. Кохан // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 26. – С. 159-174.
24. Ламбен Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок. Стратегический и операционный маркетинг / Ж. Ламбен. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2015. – 796 с.
25. Лисак Г. Г. Оптова торгівля України: регіональні особливості розвитку / Г. Г. Лисак // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 131-134.
26. Літвінова В. О. Економічна ефективність: сутність та форми / В. О. Літвінова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2. – С. 43-45.
27. Лук'янець Т. І. Економічний механізм маркетингу / Т. І. Лук'янець. – К.: КНЕУ, 2006. – 464 с.
28. Мазелис Л. С. Методика SWOT-анализа рисков региона в разрезе основных макроэкономических показателей социально-экономического развития [Электронный ресурс] / Л. С. Мазелис // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 6. Режим доступа к сайту: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=16329>
29. Мамчин М. М. Аутсорсинг як інструмент управління персоналом / М. М. Мамчин, Т. В. Тунік-Чорна // Менеджмент та підприємництво в

Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: збірник наукових праць. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С. 64-69.

30. Мамчин М. М. Теоретичні засади формування системи оптової торгівлі / М. М. Мамчин, В. Т. Лозинський, І. В. Прокопенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2015. – № 833. - С. 50-56.

31. Мамчин М. М. Вплив економічних чинників на формування системи оптової торгівлі / М. М. Мамчин // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2017. – № 902. – С. 50-56.

32. Мезенцева О. М. Методологічні аспекти регулювання розвитку підприємств торгівлі / О. М. Мезенцева // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – Вип. 22, ч. 2. – С. 290-297.

33. Мельниченко Ю. Вибір стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки / Ю. Мельниченко // Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку : вітчизняний та зарубіжний досвід : зб. тез доп. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів / редкол. : Л. І. Вергун, Ю. В. Мельник, О. Легкий. - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – С. 125-127.

34. Міщук І. П. Формування системи логістики як умова підвищення ефективності діяльності підприємств торгівлі / І. П. Міщук // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 4. – С. 98-105.

35. Мороз О. В. Системні фактори ефективності логістичної концепції збуту на підприємствах: монографія / О. В. Мороз, О. В. Музика. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2007. –166 с.

36. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність» / Т. С. Морщенок // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 1. – С. 7-13.

37. Офіційна веб-сторінка підприємства ТОВ «Ергономіка Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>

38. Офіційна сторінка агенства «Індіго» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://idg.net.ua/seo/optimizatsiya>

39. Офіційна сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
40. Офіційна сторінка компанії автоматизації бізнес-процесів «МініСофт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minisoft.com.ua/ru>
41. Офіційна сторінка статистичної звітності ТОВ «Ергономіка Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>
42. Паронян. А. А. Теоретические аспекты категории «эффективность» в исследовании трудовых ресурсов сельского хозяйства / А. А. Паронян // Экономические науки. – 2011. – № 5. – С. 152–155. 5.
43. Свідерський Є. І. Бухгалтерський облік у галузях економіки / Є. І. Свідерський. – К.: КНЕУ, 2004. – 233 с.
44. Соркин С. Л. Эффективность внешнеэкономической деятельности: понятие, измерение и оценка : моногр./ Соркин С. Л. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 130 с.
45. Трішкіна Н. І. Оптова торгівля як складова інфраструктури товарного ринку / Н. І. Трішкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 4. – С. 72-76.
46. Трішкіна Н.І. Сутність торговельного посередництва в системі маркетингу / Н.І. Трішкіна // Вісник ОНУ ім. Мечнікова. – 2013. – № 3/3. – С. 116-119.
47. Фатенок-Ткачук А. Аналізування факторів впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств / А. Фатенок-Ткачук // Наукові праці КНТУ. Серія «Економічні науки». – 2010. – Вип. 17. – С. 23-29.
48. Чучук Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності / Ю. В. Чучук. // Ефективна економіка. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_2_42.
49. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.

50. Штундер І. О. Управління просуванням продукції на зовнішній ринок / І. О. Штундер, А. С. Очеретяний // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». - 2017. – № 2(2). – С. 149-152.
51. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: учебное пособие // А. Г. Янковой.– Одесса, 2014. – 250 с.